

ב"ה

פרשת אחרי קדושים

לפני עור לא תתן מכשול

קדושים יט, יד.

רבי מכבד עשירים

יש לבאר מאמר תמוה ביותר שמצינו בגמרא¹: "רבי מכבד עשירים" - שכבר עמדו רבים על מאמר זה שלכאורה אינו מובן:

כבוד - שייך למי שיש לו מעלות. ואילו "עשיר" - יכול להיות גם מי שקיבל בירושה הון גדול שלא עמל בו ולא עסק בזה; ויכול להיות גם ש"עשיר יענה עזות"², או "עושר שמור לבעליו גו"³ באופן שהוא היפך טובתו (כפי שנאמר בנוגע לקרח⁴), כיון שמנצל את העושר לענין הפכי. ואם כן, מהו הטעם ש"רבי מכבד עשירים"?!)

הגמרא לא אומרת שרבי מכבד עשירים צדיקים - אם הם צדיקים, היה רבי מכבדם בלאו הכי, גם אם לא היו עשירים; ומזה מובן שרבי כיבד עשיר, מבלי הבט אם יש לו עוד מעלות. ולכאורה טעמא בעי.

והגע עצמך: רבי סידר את המשנה, שהיא היסוד של תורה שבעל פה; והיה במעמד ומצב שלא היה זקוק למישהו אחר, כדברי הגמרא⁵ שלא פסקו על שולחנו לא צנון ולא חזרת לא בימות החמה ולא בימות הגשמים, וכפי שהפליגו חכמינו ז"ל בכמה מקומות⁶ אודות גודל הפלגת עשירותו של רבי; וחס ושלום לחשוד ברבי שרצה לומר למישהו דבר שלא חשבו בלבו, כדי לפעול אצלו דבר-מה. ובודאי שכל מה שאמר בפה, היה בהתאם למחשבתו בלבו, וכאשר כיבד מישהו בחיצוניות, הרי זה בגלל שכך היה בפנימיות.

¹ עירובין פו, רע"א.

² משלי יח, כג.

³ קהלת ה, יב.

⁴ ראה פסחים קיט, א. וש"נ.

⁵ ע"ז יא, א.

⁶ ראה ברכות מג, א. נז, ב (וש"נ). שבת קיג, ב (ש"נ). ועוד.

ולכאורה אינו מובן כלל - מדוע מגיע לעשיר כבוד: אם הוא מנצל את העשירות לדברים טובים - הרי הוא עושה דבר טוב, ומקיים כמה מצוות, ולכן מגיע לו כבוד; אבל גם לעני מגיע כבוד אם הוא מקיים מצוות רבות; והרי לא נאמרו כאן שום הגבלות ותוארים להורות שמדובר אודות סוג מיוחד של עשירים!?

והביאור בזה - כפי שדובר פעם בארוכה⁷:

כאשר רבי ראה עשיר - ידע בוודאות שאין זה מצד כחו ועוצם ידו; יש פסוק מפורש בחומש⁸ שאסור לומר "כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה" (ועד שהסמ"ג⁹ מונה זאת במנין המצוות), ולא בגלל שזוהי עבירה סתם, אלא זהו בפשטות היפך האמת; וכיון שכן, הרי בודאי נתקיים בו מה שכתוב¹⁰ "כי ה' אלקיך הוא הנותן לך כח לעשות חיל", והיינו, שהקב"ה בחר בו ליתן לו עשירות.

וכיון שרבי ידע מה היא עשירות, הרי ידע שעשירות יכולה להביא למעמד ומצב ד"וישמן ישורון (ולאחרי זה) ויבעט"¹¹.

...וכיון שהקב"ה בודאי לא יעבור על הציווי "לפני עור לא תתן מכשול"¹², כמאמר רבותינו ז"ל (במדרש רבה פרשת משפטים¹³) "מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות ולשמור", הרי מובן, שכאשר הקב"ה נותן ליהודי עשירות, "וישמן", בודאי יש לו כחות עצומים להבטיח שלא זו בלבד שהמעמד ומצב ד"וישמן" לא יביא אותו לידי "ויבעט", אלא יהיה בכחו למלא את שליחותו של הקב"ה.

ובענין זה לא נוגע מעמדו ומצבו של העשיר בפועל: עצם העובדה שהקב"ה נתן לו עשירות, מהוה הוכחה שיש לו כחות נעלים ביותר.

⁷ ראה תו"מ ח"א ריש ע' 179. וש"נ.

⁸ עקב ח, יז.

⁹ (ספר מצוות גדול להרב משה מקוצי) מל"ת סד.

¹⁰ שם, יח.

¹¹ האזינו לב, טו.

¹² קדושים יט, יד.

¹³ שמו"ר פ"ל, ט.

...ולכן היה רבי מכבד עשירים - כי, בידעו גודל הנסיונות שישנם לעשירים, - כפי שידע ממה שהיה אצלו, והרי תמיד לא היה רבי מרוצה ממעמדו ומצבו, שלכן, בכל פעם שראה ענין נעלה, בכה רבי ואמר "יש קונה עולמו בשעה אחת"¹⁴, ואילו הוא אינו שייך לזה... וידע מה שהוצרך לעבור כדי שעשירותו תהיה כדבעי, עד שהגיע למעמד ומצב שהיה יכול לזקוף אצבעותיו ולומר "לא נהניתי (מעולם הזה) אפילו באצבע קטנה"¹⁵ - ובידעו שהקב"ה בודאי אינו עובר על הציווי "לפני עור לא תתן מכשול", ידע להעריך את הכחות עצומים שיש לעשירים, ולכן היה מכבדם.

קטע משיחת פורים, רשימת השומעים בלתי מוגה. תו"מ ה'תש"ל ח"ב ע' 344.

¹⁴ ע"ז יו"ד, ב. וש"נ.

¹⁵ כתובות קד, א.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"י הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"י ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה